Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

29 023 Voorzienings- en leveringszekerheid energie

Nr. 198 BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2015

Middels de motie Dik-Faber (Kamerstuk 29 023, nr. 189) heeft uw Kamer verzocht om de kosten van verkabeling voor gemeenten inzichtelijk te maken voorafgaand aan de behandeling van het wetsvoorstel STROOM (Kamerstuk 34 199). Met deze brief geef ik invulling aan dit verzoek.

Ik ga achtereenvolgens in op de achtergrond van het magneetvelden-beleid bij nieuwe verbindingen, de regeling uitkoop en verkabeling voor bestaande verbindingen en de bijkomende voordelen en kosten voor gemeenten bij verkabeling van bestaande verbindingen.

Achtergrond magneetveldenbeleid nieuwe verbindingen

In 2005 heeft de toenmalige Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in een beleidsbrief advies gegeven aan het bevoegd gezag voor ruimtelijke ordening (gemeenten, provincies) en netbeheerders voor elektriciteit over wonen in de buurt van hoogspanningslijnen. Omdat er wetenschappelijk geen causaal verband is aangetoond tussen magnetische straling van hoogspanningsverbindingen en gezondheid en omdat maatregelen in bestaande situaties maatschappelijk vaak grote gevolgen hebben, richt het beleid zich alleen op nieuwe situaties. Dat zijn situaties waarin sprake is van ofwel de planning en aanleg van een nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbinding nabij bestaande gevoelige bestemmingen zoals woningen, ofwel de planning en aanleg van nieuwe gevoelige bestemmingen nabij een bestaande bovengrondse hoogspanningsverbinding.

Het advies luidt om bij de vaststelling van ruimtelijke plannen en van de tracés van bovengrondse hoogspanningslijnen, dan wel bij wijzigingen in bestaande plannen of van bestaande hoogspanningslijnen, zo veel als redelijkerwijs mogelijk is te vermijden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla. Op internationaal en nationaal niveau vindt nog

kst-29023-198
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

onderzoek plaats naar de mogelijke risico's van de blootstelling aan elektromagnetische velden. De rijksoverheid volgt deze ontwikkelingen. De gezondheidsraad brengt medio 2016 een advies uit ten aanzien van het voorzorgbeginsel.

Uitkoop en verkabeling bij bestaande verbindingen

Tijdens het Algemeen Overleg 380 kV hoogspanningsverbindingen van 7 april jl. is, naast nieuwe verbindingen, ook over bestaande hoogspanningsverbindingen gesproken. In het debat zijn enkele punten over bestaande en nieuwe situaties door elkaar gelopen. Voor de volledigheid wil ik langs deze weg een en ander verduidelijken en in de juiste context plaatsen.

Voor bestaande verbindingen is het programma uitkoop en verkabeling ingericht. Achtergrond van dit programma is dat de hoge bevolkingsdichtheid van Nederland, in combinatie met de vraag naar elektriciteit en het bijbehorende transportsysteem, ertoe heeft geleid dat in de loop van de tijd situaties zijn ontstaan waar woningen en hoogspanningsverbindingen zich zeer dicht bij elkaar bevinden. Deze situaties zijn niet door toedoen van één partij ontstaan. TenneT heeft op grond van de wet de verantwoordelijkheid om te zorgen voor voldoende hoogspanningsverbindingen om daarmee te kunnen voldoen aan de vraag naar transport van elektriciteit. Gemeenten hebben in het verleden bestemmingsplannen vastgesteld waarmee wonen onder hoogspanningsverbindingen is toegestaan, waardoor wijken onder of bij hoogspanningsverbindingen zijn aangebouwd.

Het is belangrijk om te benadrukken dat in Nederland nergens sprake is van een onveilige situatie. Vanuit de Europese Unie is een referentiewaarde ten aanzien van de magneetveldsterkte bepaald voor bescherming van burgers. Aan deze referentiewaarde van 100 microtesla wordt in Nederland op alle voor het publiek toegankelijke plaatsen voldaan, dus ook bij (bestaande) hoogspannings-verbindingen. Desalniettemin is de wens om ook bij bestaande verbindingen bewoners te ontlasten. Het programma uitkoop en verkabeling betreft woonhuizen. Kinderdagverblijven, scholen en crèches vallen niet onder de regeling uitkoop en verkabeling. De uitkoopregeling, als onderdeel van het programma uitkoop en verkabeling bij bestaande verbindingen, wordt uit de Rijksbegroting gefinancierd. De verkabeling van bestaande verbindingen wordt voor 75% uit de tarieven gedekt en voor 25% uit de betreffende gemeentelijke begroting.

Met het wetsvoorstel STROOM wordt daarom vastgelegd dat vanaf 2017 een aantal hoogspanningsverbindingen in de directe nabijheid van woningen onder de grond gebracht kan worden, het zogenaamde verkabelen. Verkabeling is uitsluitend van toepassing op 50, 110 en 150 kV verbindingen door een woongebied. Het gaat om ongeveer 140 kilometer aan verbindingen. In totaal zal de regeling verkabelingstracés bevatten in 50 gemeenten. Bewoners die direct onder verbindingen wonen van 220 en 380 kV, kunnen op verzoek een aanbod tot uitkoop krijgen. Dit laatste geldt ook voor bewoners onder 50, 110 en 150 kV verbindingen die niet in aanmerking komen voor verkabeling.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Zoals hierboven is geschetst, is de situatie dat woningen in de buurt van hoogspanningsverbindingen staan niet toe te rekenen aan één partij. Er is sprake van een collectieve verantwoordelijkheid van verschillende partijen. Daarom is het vanzelfsprekend dat ook de kosten gezamenlijk

worden gedragen. Omdat verkabeling vooral lokale voordelen oplevert, zal 25% van de investeringskosten van de verkabeling door de verzoeker (veelal de gemeente) worden gefinancierd.
Met een bestuurlijk gekozen drempelbijdrage van 25% wordt ook bevorderd dat tot verkabeling wordt overgegaan op plekken waar (lokale) partijen problemen ervaren en kansen worden gezien. Op die manier wordt geborgd dat de maatschappelijke kosten, die worden gemaakt om bepaalde tracés te verkabelen, ook op lokaal niveau echt aantoonbaar worden gewaardeerd.

Geen enkele gemeente wordt gedwongen te verkabelen. Maar als de gemeente besloten heeft om te verkabelen en 25% van de te maken kosten door de gemeente of een andere partij worden gedragen, is TenneT verplicht om de verkabeling uit te voeren. Het verkabelingsprogramma start op 1 januari 2017 en zal een looptijd hebben van 15 jaar.

Overigens is verkabeling op dit moment ook al mogelijk. Gemeenten moeten nu echter 100% van de kosten betalen. Met de hierboven beschreven aanpak resteert voor gemeenten slechts een kwart van die kosten.

Rol en verantwoordelijkheid TenneT

TenneT krijgt de taak om daartoe in aanmerking komende tracédelen te verkabelen en kan op basis daarvan de resterende 75% van de kosten verrekenen in de tarieven. Hoogspanningsverbindingen van 50, 110 en 150 kV komen in aanmerking voor verkabeling als ze bij ministeriële regeling als verkabelingstracé zijn aangemerkt. Deze nog op te stellen regeling zal de tracédelen aanwijzen die door het bewoonde gebied van bevolkingskernen lopen en minimaal een kilometer lang zijn. Voor de term bevolkingskern is aansluiting gezocht bij de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het gaat voor verkabeling om het bewoonde deel van de bevolkingskernen, het gaat dus niet om verbindingen die bijvoorbeeld over industriegebied, sportvelden of weilanden lopen.

Kosten en lokale voordelen verkabeling

Dat verkabeling veel lokale voordelen oplevert bewijst onder meer de gemeente Apeldoorn. De gemeente Apeldoorn heeft namelijk een voorschot genomen op het verkabelingsprogramma. In Apeldoorn-Zuid zijn in 2014 en 2015 twee verbindingen ondergronds gebracht. De bovengrondse verbindingen werden lokaal als een knelpunt ervaren. De gemeente heeft haar nek uitgestoken om, voordat de wetswijziging die de 75% financiering regelt in werking is getreden, al te beginnen met het oplossen van dit lokale knelpunt.

De gemeente heeft het gehele project voorgefinancierd. Samen met TenneT is hierdoor ervaring opgedaan met het verkabelen in een bevolkingskern. De geluiden van omwonenden zijn zeer positief, zowel over de bouwfase als over het uiteindelijke resultaat. Inmiddels zijn ook andere gemeenten begonnen om binnen hun meerjarige begroting budget te reserveren voor verkabelen, zodat zij binnen het vijftienjarig lopende programma mogelijk eenzelfde positief resultaat als de gemeente Apeldoorn kunnen realiseren.

Kosten verkabeling bestaande verbindingen

De totale kosten voor het gehele verkabelingsprogramma van bestaande verbindingen zijn ingeschat op circa 440 miljoen euro (Kamerstukken II 2012/2013 31 574, nr. 29). Op basis van een onderbouwing van TenneT

ben ik uitgegaan van een kilometerprijs tussen de 2,4 en 2,6 miljoen euro en totaal van 135 kilometer aan hoogspanningsverbindingen die voor verkabeling in aanmerking komen. Hier komt een opslag van 20 procent bij omdat bij verkabeling van het tracé rekening gehouden zal moeten worden met een omweg. Per opstijgpunt is daarnaast uitgegaan van een prijs tussen de 0,15 en 0,25 miljoen euro maal 134 opstijgpunten.

Samenvatting berekening totale kosten

Bestaande verbindingen	135 km	€ 2,5 mln per km	€ 338 mln
Opstijgpunten	134 stuks	€ 0,2 mln per punt	€ 27 mln
20% omweg			€ 73 mln
		TOTAAL	**€ 438 mln**

In bijlage 1 is een tabel opgenomen met een benadering van de lengte van de huidige verbindingen die onder het verkabelingsprogramma vallen. Door enkele herdefiniëringen betreft het in totaal 141 kilometer in plaats van de eerder ingeschatte 135 kilometer. Tevens dient een aantal zaken in acht te worden genomen:

- Enkele tracés overschrijden, soms meerdere malen, een gemeentegrens;
- In enkele gemeenten valt meer dan één tracé onder het verkabelingsprogramma;
- Met verkabeling wordt doorgaans een andere route afgelegd of een omweg gemaakt ten opzichte van het huidige tracé;
- Een gemeente kan ervoor kiezen om een tracé deels te verkabelen.

Gelet op de diverse onzekerheden, afhankelijkheid van uiteenlopende variabelen en lokale keuzes kan nu alleen bij benadering inzichtelijk worden gemaakt wat de kosten per traject zijn. Om tot een exacte inschatting te komen dient per tracé een haalbaarheidsstudie te worden uitgevoerd. Daar heeft TenneT een zorgvuldig proces voor ontworpen waarin de gemeente per fase steeds meer informatie kan krijgen over de opties en kosten. Op ieder moment kan de gemeente dit traject stopzetten, zonder gebonden te zijn aan de investering. Naarmate het proces verder wordt doorlopen en de relevante keuzes zijn gemaakt, wordt de inschatting van de kosten steeds nauwkeuriger. Enkele gemeenten zijn reeds samen met TenneT dit proces gestart. Deze gemeenten hebben aan TenneT de opdracht gegeven een haalbaarheidsstudie uit te voeren. Een indicatie van de resultaten is hierna samengevat weer gegeven. Voor de overige gemeenten wordt verwezen naar de bijlage[1] met een overzicht van de huidige tracélengte die voor verkabeling in aanmerking komt.

Gemeente Veenendaal

TenneT heeft op verzoek van de gemeente Veenendaal een quick scan (fase 1) en een haalbaarheidsstudie van meerdere tracés inclusief een voorkeurstracé (fase 2) uitgevoerd. De inschatting van TenneT in fase 2 is dat deze verkabeling over een lengte van ongeveer 4 kilometer 25 à 27 miljoen euro zal kosten, exclusief de keuze van de gemeente voor één of meer extra deeltracés als aanvulling op het verkabelingsprogramma. In deze fase dient rekening te worden gehouden met een mogelijke afwijking in de kosten van 30%. Indien andere (technische) keuzes worden gemaakt is de variatie hoger.

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Gemeente Nieuwegein

TenneT heeft op verzoek van de gemeente Nieuwegein een quick scan (fase 1) en een haalbaarheidsstudie van het voorkeurstracé (fase 2) uitgevoerd. De inschatting van TenneT in fase 2 is dat deze verkabeling van ongeveer 3 kilometer circa 5 miljoen euro zal kosten. Ook hier geldt een mogelijke afwijking in de kosten van 30%.

Gemeenten Maastricht en Apeldoorn

Op verzoek van de gemeenten Maastricht en Apeldoorn heeft Tennet reeds tracédelen verkabeld. De kosten in Maastricht bedragen circa 6,5 miljoen euro voor 2 kilometer. In Apeldoorn zijn de kosten circa 7 miljoen euro voor 5 kilometer.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

Bijlage

– Huidige tracélengte in kilometers per gemeente

gemeente	km
Gemeente Albrandswaard	1
Gemeente Almelo	3
Gemeente Amersfoort	1
Gemeente Apeldoorn	7
Gemeente Arnhem	1
Gemeente Assen	1
Gemeente Best	3
Gemeente Breda	3
Gemeente Den Bosch	8
Gemeente Deventer	4
Gemeente Ede	3
Gemeente Eindhoven	6
Gemeente Ermelo	1
Gemeente Geertruidenberg	4
Gemeente Geldrop-Mierlo	1
Gemeente Groningen	3
Gemeente Heerlen	6
Gemeente Heeze-Leende	1
Gemeente Helmond	3
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	1
Gemeente Hoogeveen	1
Gemeente Hoogezand-Sappemeer	2
Gemeente Landgraaf	5
Gemeente Leeuwarden	7
Gemeente Leidschendam-Voorburg	5
Gemeente Lingewaard	3
Gemeente Maastricht	2
Gemeente Meppel	1
Gemeente Nieuwegein	3
Gemeente Oegstgeest	3
Gemeente Oirschot	2
Gemeente Oss	5
Gemeente Ouderkerk	1
Gemeente Overbetuwe	4
Gemeente Peel en Maas	3
Gemeente Raalte	2
Gemeente Ridderkerk	1
Gemeente Sittard-Geleen	3
Gemeente Smallingerland	1
Gemeente Spijkenisse	3
Gemeente Stein	2
Gemeente Súdwest-Fryslân	2
Gemeente Uden	2
Gemeente Utrechtse Heuvelrug	3
Gemeente Veenendaal	4
Gemeente Venlo	2
Gemeente Venray	1
Gemeente Voerendaal	1
Gemeente Voorschoten	1
Gemeente Zutphen	5
Totaal	**141**